

7 Μαΐου 2014

Αναπτυξιακές Προοπτικές της Ελληνικής Φαρμακοβιομηχανίας για την Εγχώρια και τη Διεθνή Αγορά

Καθηγητής Νικόλαος Δ. Φίλιππας

Πρόεδρος του Δ.Σ. και Επιστημονικός Διευθυντής του ΚΕΠΕ

ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Antifragile: Things That Gain from Disorder (Nassim Nicholas Taleb, 2012)

Antifragile: το αντίθετο του εύθραυστου

- Πως να επιβιώσουμε σε έναν κόσμο γεμάτο εκπλήξεις;
  - Αντί να προσπαθούμε να προβλέψουμε το μέλλον (αποτυχημένα), είναι καλύτερο να προσπαθήσουμε να εκμεταλλευτούμε τις κρίσεις όταν παρουσιάζονται.
- Ακόμα και τα άσχημα γεγονότα μπορεί να περιλαμβάνουν χρήσιμη πληροφόρηση.
  - *Αποφυγή αντίστοιχων σφαλμάτων στο μέλλον και γνώση.*
- Ο κόσμος και όσα συμπεριλαμβάνονται σε αυτόν (άνθρωποι, επιχειρήσεις, θεσμικά όργανα) διαχωρίζονται σε 3 κατηγορίες:
  - Οι **εύθραυστοι (fragile)** → σπάνε υπό συνθήκες πίεσης
  - Οι **ισχυροί (robust)** → μπορούν να ανταπεξέλθουν στις δυσκολίες
  - Οι **"Antifragile"** → βγαίνουν ισχυρότεροι μέσα από τις δύσκολες συνθήκες και τις καταστροφές, πιο δημιουργικοί και ευπροσάρμοστοι, το μη αναμενόμενο ευνοεί την εξέλιξη και τα πιθανά οφέλη αντισταθμίζουν πιθανές απώλειες.

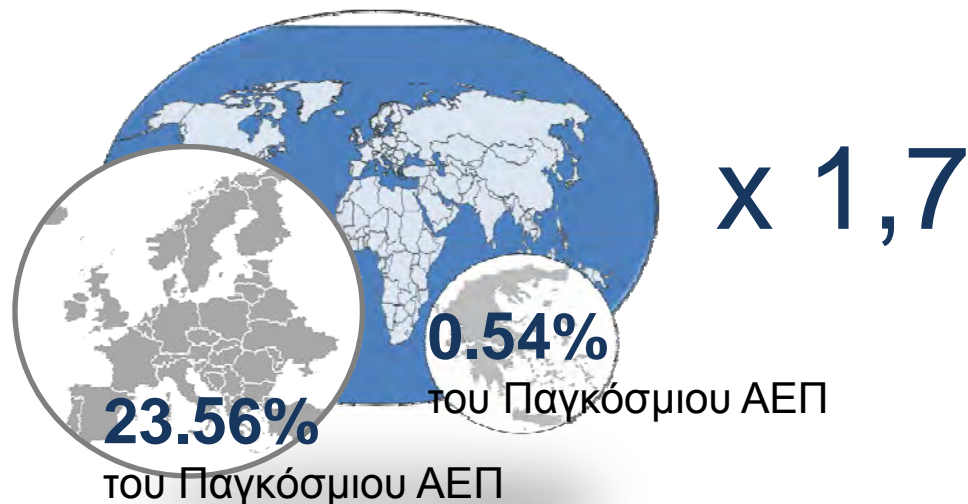

**Μέσα από την κρίση, η Ελλάδα και η Ευρώπη βγαίνουν πιο δυνατές!
Η Ελληνική Φαρμακοβιομηχανία είναι "Antifragile»**

Η Ελλάδα και η Ευρώπη χάνουν σε όρους Ανταγωνιστικότητα

2004

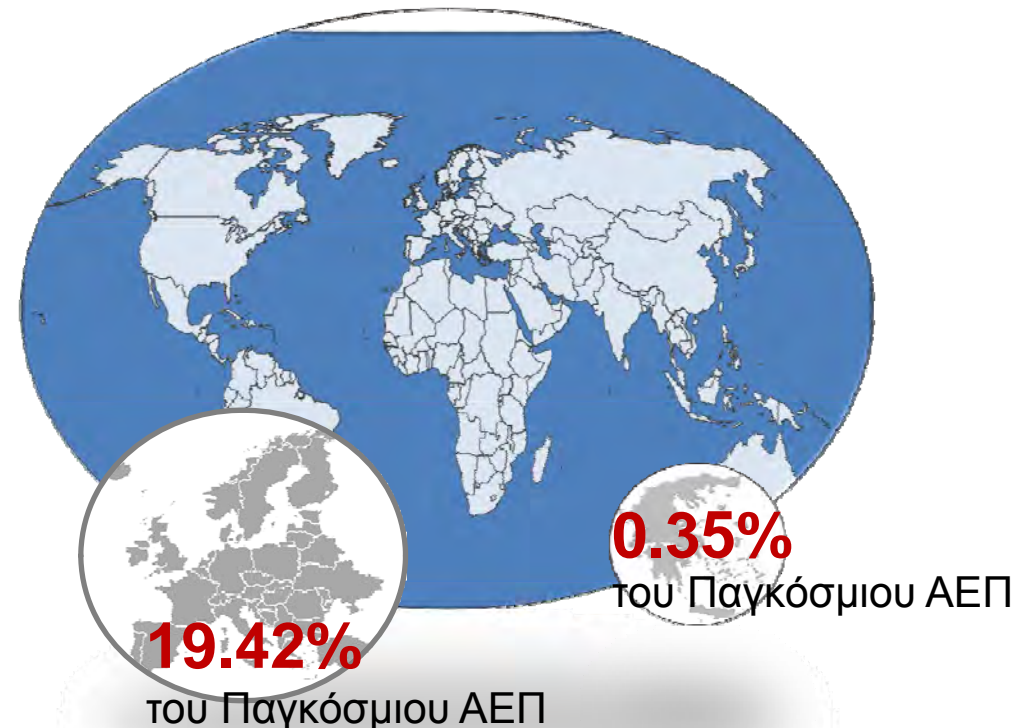
Παγκόσμιο ΑΕΠ: \$42.74 τρισ.
Ελλάδα: \$230.34 δισ.

1.3621 (\$/€)

2012

Παγκόσμιο ΑΕΠ: \$72.22 τρισ.
Ελλάδα: \$ 249.20 δισ.

1.3194 (\$/€)

Προκλήσεις: Η άνοδος των αναπτυσσόμενων αγορών

- Δώδεκα περίπου χρόνια μετά το κλασικό άρθρο "Building Better Global Economic BRICs" του τότε Διευθυντή Ερευνών της Goldman Sachs Jim O' Neill (2001), οι βασικές προβλέψεις του για την εκρηκτική ανάπτυξη των χωρών BRICs έχουν ήδη επαληθευτεί.
- Το **παγκόσμιο ΑΕΠ** ανήλθε από \$32,1 τρισ. το 2001 σε **\$71,7 τρισ. το 2012** σημειώνοντας άνοδο **123%**.
- Η αντίστοιχη πορεία του αθροιστικού ΑΕΠ των χωρών BRICs ήταν εντυπωσιακή από \$ 2,7 τρισ. το 2001 ανήλθε σε \$14,5 τρισ. το 2012 (+441%) (IMF, 2013).
- Η συνεισφορά των αναδυόμενων αγορών στον παγκόσμιο ρυθμό ανάπτυξης αυξήθηκε από 35% τη δεκαετία του 1980 στο 70% τη δεκαετία του 2000 (Silverstein et al., 2012).
- Η μετακίνηση του πλούτου από τις δυτικές «ανεπτυγμένες» αλλά υπερχρεωμένες χώρες, στις ανατολικές και θεωρητικά «φτωχές» είναι πλέον πραγματικότητα.
- Σύμφωνα με τα στοιχεία του Διεθνούς Προγράμματος Σύγκρισης (International Comparison Program), της Παγκόσμιας Τράπεζας, **η Κίνα ξεπέρασε τις Η.Π.Α. σε όρους αγοραστικής δύναμης του χρήματος**. Η Ινδία πλέον βρίσκεται στην τρίτη θέση
  - **Όταν το 2005, το μέγεθος της Κινεζικής οικονομίας προσέγγιζε το 43%** του συνολικού μεγέθους της οικονομίας των ΗΠΑ.

Κίνα vs Ευρωζώνη

Μερίδιο στο Παγκόσμιο ΑΕΠ

2002

4.3%

του Παγκόσμιου ΑΕΠ

2012

11.4%

του Παγκόσμιου ΑΕΠ

2030

28%

του Παγκόσμιου ΑΕΠ

20.5%

του Παγκόσμιου ΑΕΠ

16.9%

του Παγκόσμιου ΑΕΠ

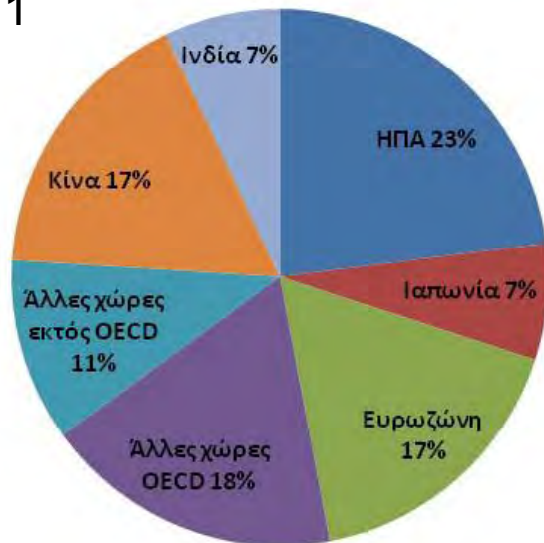

12%

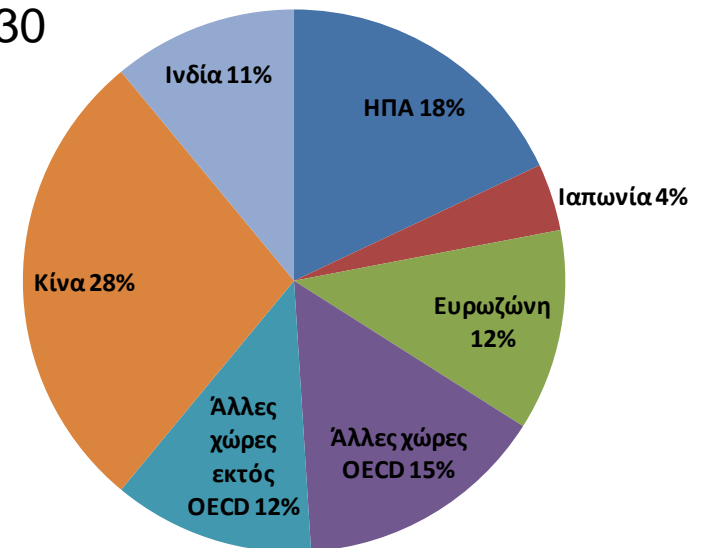
του Παγκόσμιου ΑΕΠ

Εκτιμήσεις για τη Σύνθεση του Παγκόσμιου ΑΕΠ

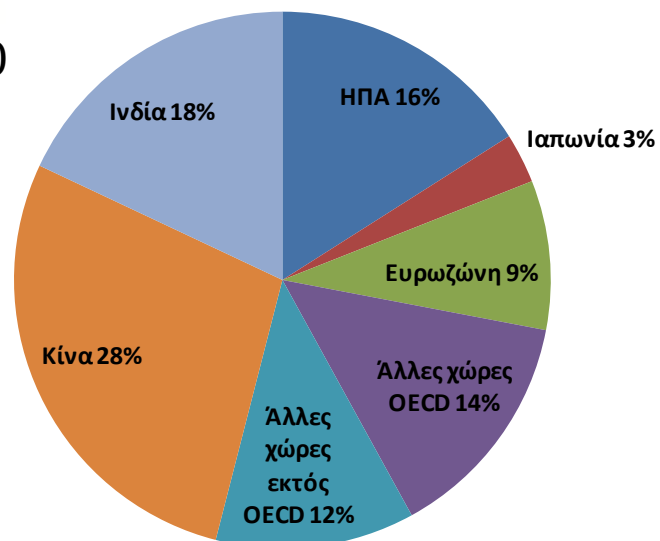
2011

2030

2060

Η Φαρμακευτική Δαπάνη Παγκοσμίως θα φτάσει το 1 τρισ. \$

Παγκοσμίως αυξάνεται η πρόσβαση της μεσαίας τάξης στα σκευάσματα και η χρήση γενοσήμων

- Σύμφωνα με μελέτη του Ινστιτούτου Πληροφοριών Υγείας (IMS), οι δαπάνες στην παγκόσμια αγορά φαρμάκων θα φτάσει στα επίπεδα ρεκόρ του **1 τρισ. δολ. το 2014, με την προοπτική να εκτιναχθούν έως τα 1,2 τρισ. δολ. έως το 2017.**
  - Η ταχέως αναπτυσσόμενη παγκόσμια μεσαία τάξη εξασφαλίζει μεγαλύτερη πρόσβαση στα θεραπευτικά σκευάσματα.
- Το 2017 τα γενόσημα φάρμακα θα ισοδυναμούν με το 36% της παγκόσμιας αγοράς, ενώ σήμερα αντιπροσωπεύουν το 27%.
  - Στις αναπτυσσόμενες οικονομίες τα γενόσημα φάρμακα θα αντιστοιχούν στο 63% της συνολικής αγοράς το 2017!
  - Η κινεζική αγορά θα αναπτυχθεί με ρυθμό από 14%-17% και το 2017 θα εκτοπίσει την Ιαπωνία από τη 2^η θέση στην παγκόσμια κατάταξη των μεγαλύτερων αγορών φαρμάκου.
- Οι ανεπτυγμένες αγορές για πρώτη φορά το 2012 μείωσαν τη φαρμακευτική δαπάνη λόγω: της λήξης μιας σειράς από πατέντες, της εφαρμογής μέτρων λιτότητας και θεσμικών παρεμβάσεων στην περίθαλψη και της στρατηγικής αύξησης της χρήσης γενοσήμων φαρμάκων.
  - Οι φαρμακευτικές δαπάνες στις ανεπτυγμένες αγορές αναμένεται να ανακάμψουν και να αυξηθούν κατά 20-25 δισ. δολάρια έως το 2017.

Η Φαρμακευτική Δαπάνη Παγκοσμίως θα φτάσει το 1 τρισ. \$ το 2014

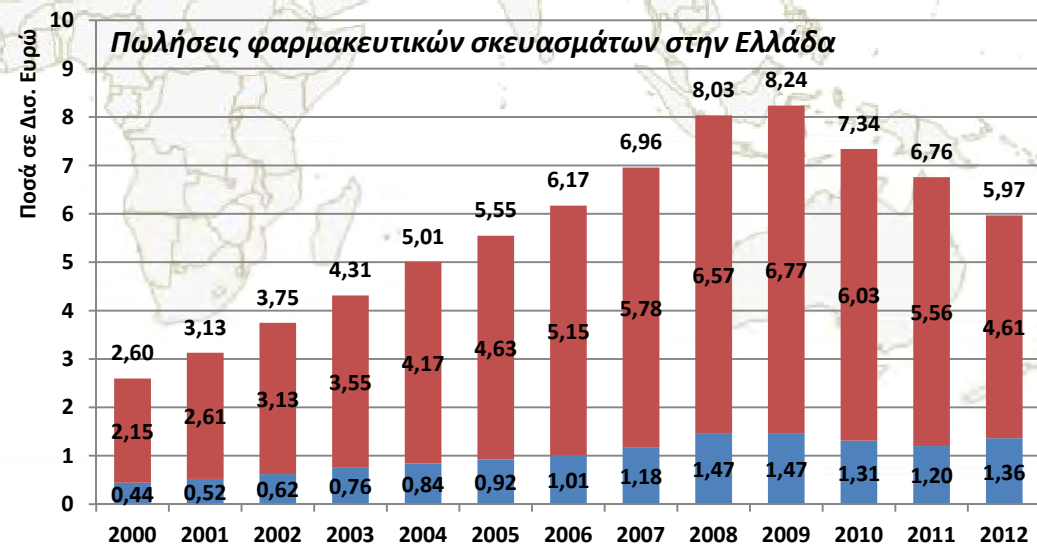
2003
\$561 δισ.

2014
\$1.000+ δισ.

2017
\$1.200+ δισ.

- Το 2012 η συνολική αξία πωλήσεων φαρμάκων στην Ελλάδα (σύμφωνα με τα στοιχεία του ΕΟΦ), έφτασε στα 5,97 δισ.
- Αποτέλεσε περίπου το 0,8% της παγκόσμιας φαρμακευτικής δαπάνης

Πηγή: IMS "The Global Use of Medicines: Outlook through 2017", 2013

■ Νοσοκομεία(νοσοκομειακή τιμή) ■ Φαρμακεία - φαρμακαποθήκες (λιανική τιμή) Σύνολο δαπάνης

Πηγή: ΕΟΦ-GREDIS II, (2013)

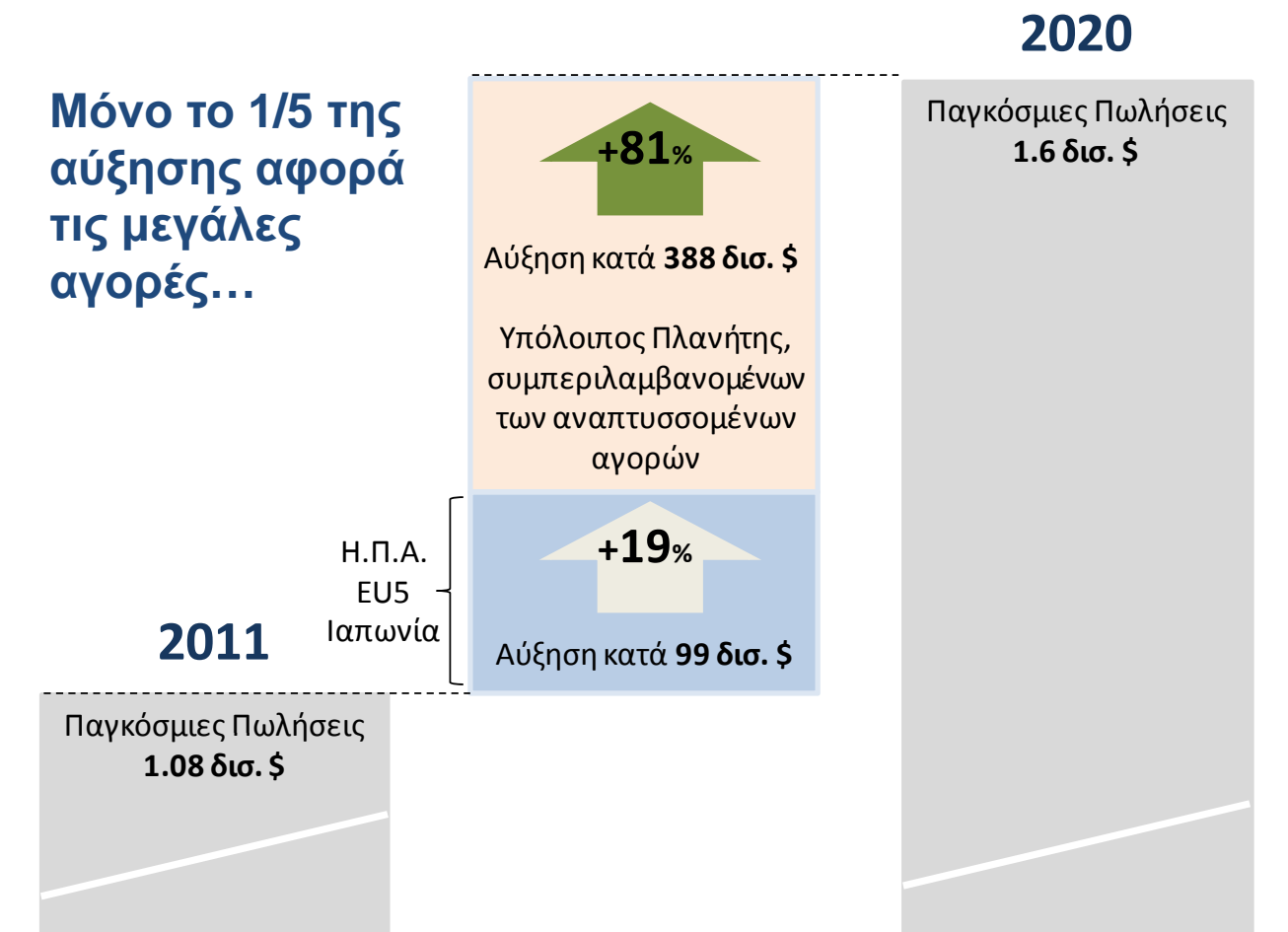

Η Συγκριτική Αύξηση της Φαρμακευτικής Δαπάνης, μεταξύ των μεγαλύτερων αγορών και του υπόλοιπου πλανήτη, έως το 2020

Το μεγαλύτερο μέρος της ζήτησης για φάρμακα αναμένεται από τις αναπτυσσόμενες χώρες

- Σύμφωνα με τα στοιχεία που προσφέρει η PwC (2012), η παγκόσμια φαρμακευτική αγορά αυξάνεται σταθερά.
- Οι πωλήσεις φθάνουν τα \$1,08 δισ. το 2011.
- Οι πωλήσεις στις χώρες BRIC (Βραζιλία, Κίνα, Ινδία και Ρωσία) αυξήθηκαν κατά 22,6%, ενώ οι πωλήσεις στις άλλες 13 χώρες με υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης (οι οποίες αποκαλούνται και growth markets) αυξήθηκαν κατά 7,2%.
- Εάν η τάση συνεχιστεί, οι πωλήσεις θα μπορούσαν να φτάσουν σχεδόν τα \$1,60 δισ. μέχρι το 2020 ή και περισσότερο.

Μόνο το 1/5 της αύξησης αφορά τις μεγάλες αγορές...

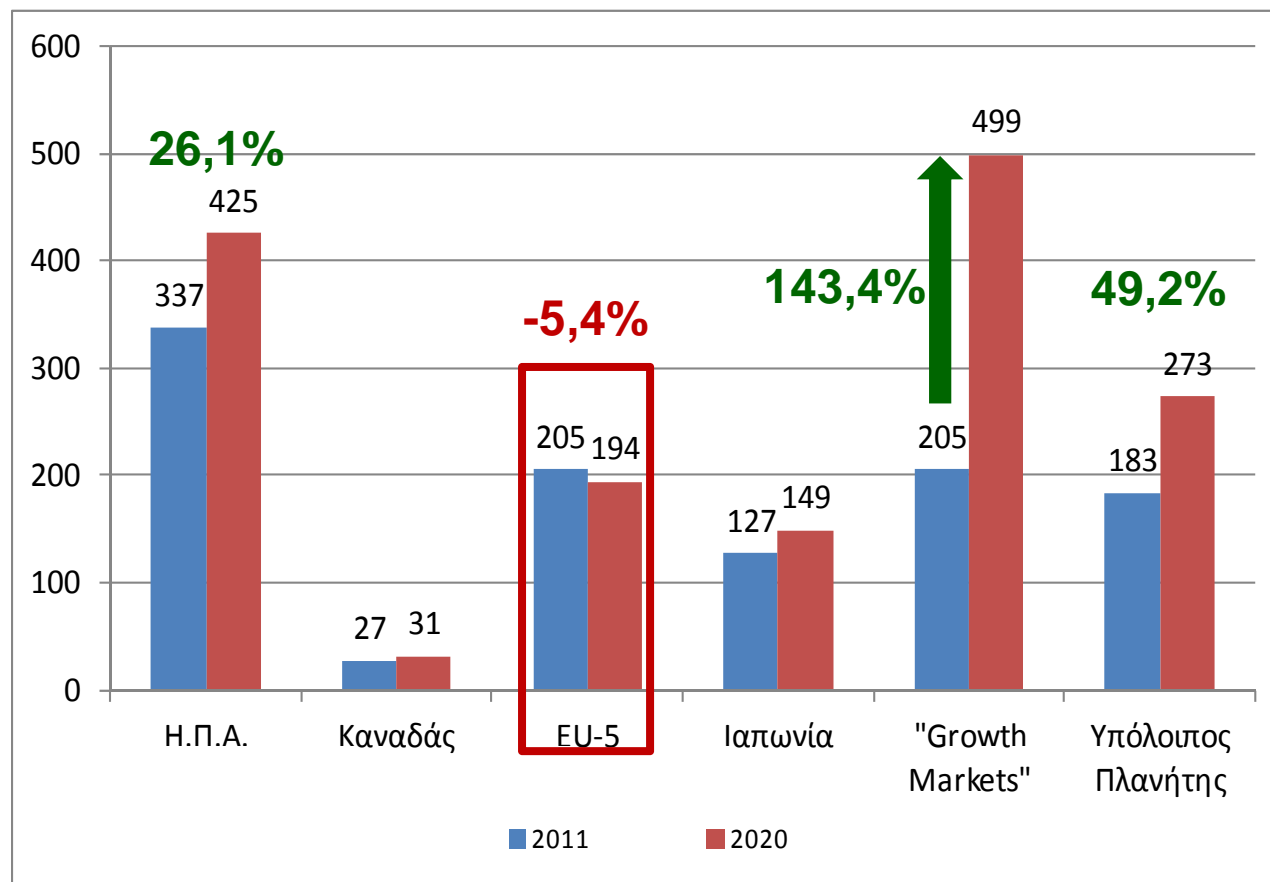

Πηγή: Price Waterhouse Coopers, 2012.

Η Συγκριτική Αύξηση της Φαρμακευτικής Δαπάνης, μεταξύ των μεγαλύτερων αγορών και του υπόλοιπου πλανήτη, έως το 2020

Το μεγαλύτερο μέρος της ζήτησης για φάρμακα αναμένεται από τις αναπτυσσόμενες χώρες

- Μέχρι το 2020, οι δαπάνες για φάρμακα να αυξάνονται ραγδαία στις αναπτυσσόμενες χώρες φτάνοντας τα \$499 δισ. έναντι \$205 δισ. το 2011.
- Η ζήτηση στην Κίνα αναμένεται να φτάσει τα \$175,8 δισ., στην Βραζιλία τα \$57,3 δισ., στη Ρωσία τα \$45,1 δισ. και στην Ινδία τα \$48,8 δισ., αντιπροσωπεύοντας το 20% περίπου της παγκόσμιας ζήτησης για φάρμακα.
- Οι υπόλοιπες ταχέως αναπτυσσόμενες οικονομίες θα αντιπροσωπεύουν το 10,7% τα παγκόσμιας φαρμακευτικής δαπάνης.

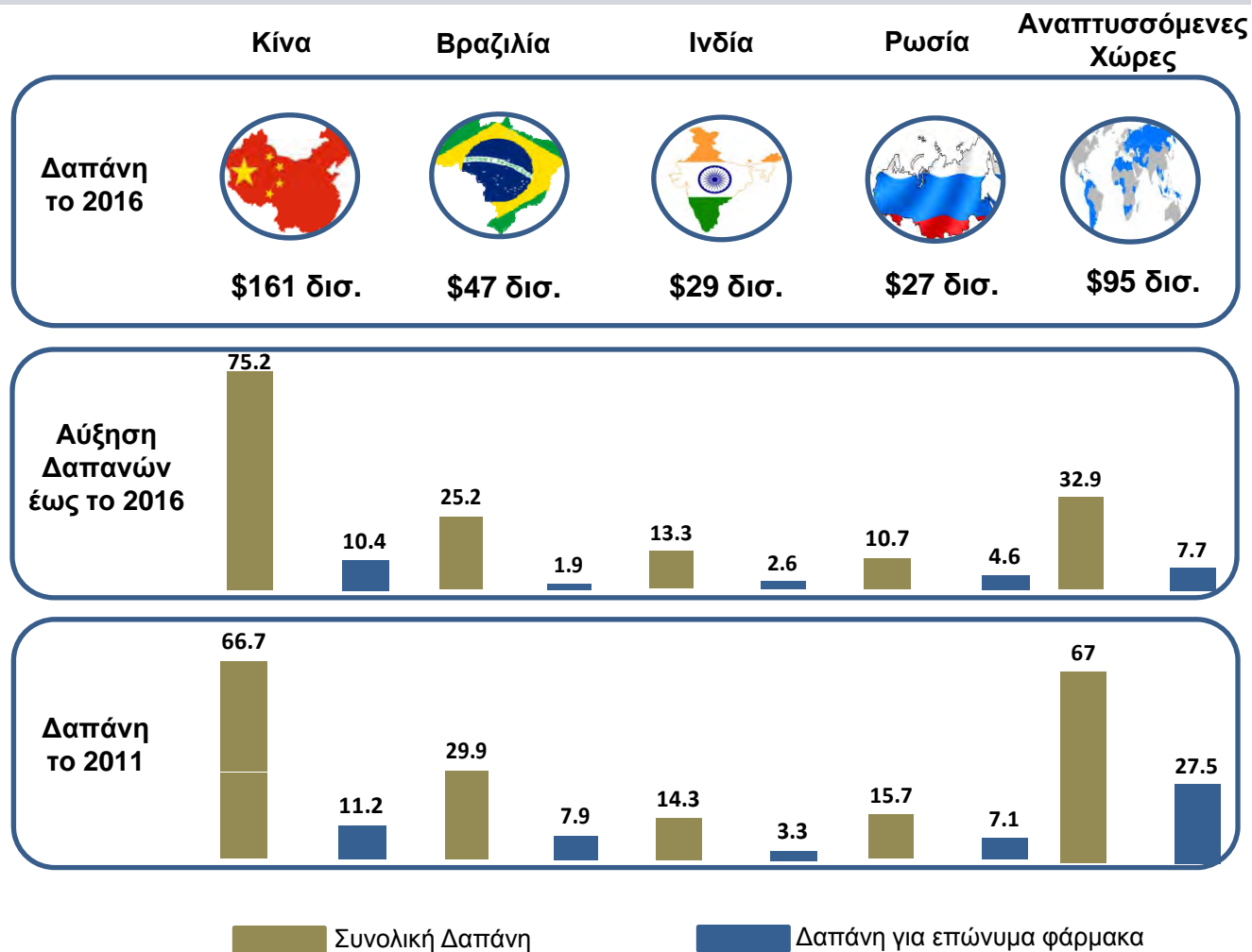
Πηγή: Price Waterhouse Coopers, 2012.

Στις "Growth markets" περιλαμβάνονται η Κίνα, η Βραζιλία, η Ρωσία, η Ινδία, το Μεξικό, η Τουρκία, η Πολωνία, η Βενεζουέλα, η Αργεντινή, η Ινδονησία, η Ν.Αφρική, η Ταϊλάνδη, η Ρουμανία, η Αίγυπτος, η Ουκρανία, το Πακιστάν και το Βιετνάμ.

Η Αναμενόμενη Αύξηση της Φαρμακευτικής Δαπάνης στις αναδυόμενες χώρες, έως το 2016

Πρωταγωνιστές τα BRICs και οι αναπτυσσόμενες αγορές

- Σύμφωνα με τα στοιχεία της έκθεσης του Ινστιτούτου IMS “**The Global Use of Medicines: Outlook through 2016**”, η αύξηση των εισοδημάτων στα BRICs, σε συνδυασμό με το χαμηλό κόστος για φάρμακα, θα οδηγήσει σε αύξηση της προσβασιμότητας.
- Οι αναδυόμενες χώρες αναμένεται να διπλασιάσουν τη φαρμακευτική τους δαπάνη, αυξάνοντάς της κατά \$150-165 δισ. , μέχρι το 2016.
- Επίσης, στις χώρες αυτές, η χρηματοδότηση των κυβερνήσεων, ως ποσοστό του ΑΕΠ αναμένεται να συνεχίσει να αυξάνεται, με στόχο την ποιότητα ζωής των πολιτών.

Πηγή: IMS “The Global Use of Medicines: Outlook through 2016”, 2012

Ανάπτυξη μέσω Εξωστρέφειας

*Ενίσχυση των Εξαγωγών σε Δυναμικές Αγορές
και Διατήρηση Μεριδίου στις Αναπτυγμένες Αγορές*

7 Μαΐου 2014

Αναπτυξιακή Πολιτική για την Ελληνική Φαρμακοβιομηχανία

Οι Μεγάλες Προκλήσεις της Φαρμακευτικής Βιομηχανίας

Παγκοσμιοποίηση

- Παγκόσμιοι κανόνες εμπορίου – Διατλαντική Συμφωνία μεταξύ Ε.Ε. και Η.Π.Α.
- Όξυνση του ανταγωνισμού και M&As στον κλάδο της φαρμακοβιομηχανίας
- “Πολυπολικός Πλανήτης” - Άνοιγμα παγκόσμιων αγορών

Δημογραφικές Αλλαγές

- Αύξηση παγκόσμιου πληθυσμού
- Γήρανση πληθυσμού & δημογραφικό πρόβλημα
- Αύξηση Δαπανών για ιατροφαρμακευτική περίθαλψη

Πολιτική & Θεσμικό Πλαίσιο

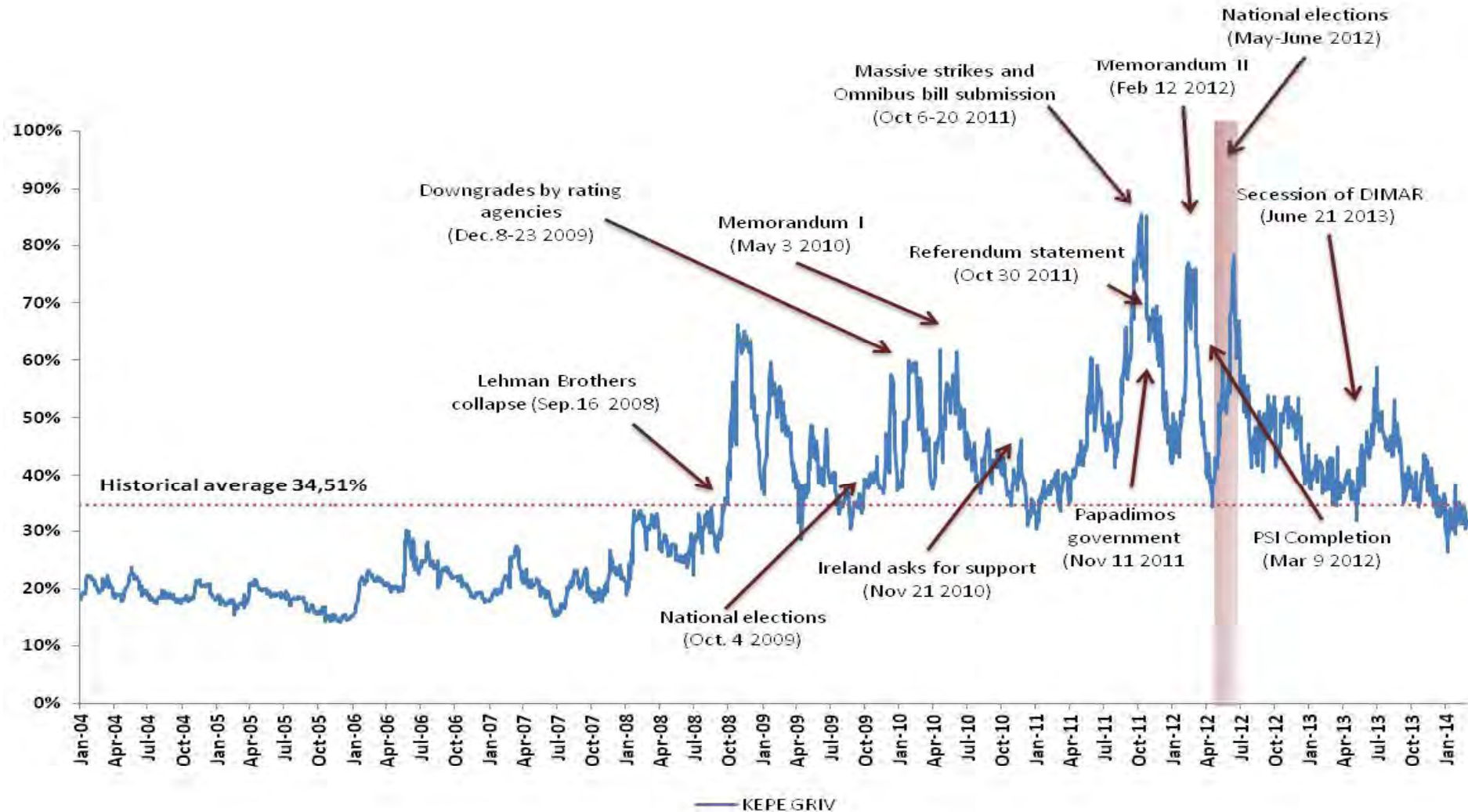
- Αναμόρφωση των συστημάτων Υγείας στις αναπτυγμένες οικονομίες
- Θεσμικό πλαίσιο Ε.Ε. και Ελλάδα
- Κυβερνητικές Πολιτικές (Πατέντες, claw back, μείωση των τιμών κ.λπ.)

Τεχνολογία & Καινοτομία

- Νέες ασθένειες και πρωτοποριακές θεραπείες
- Αποδοτικότητα R&D
- Βιοτεχνολογία - Βιοθεραπείες

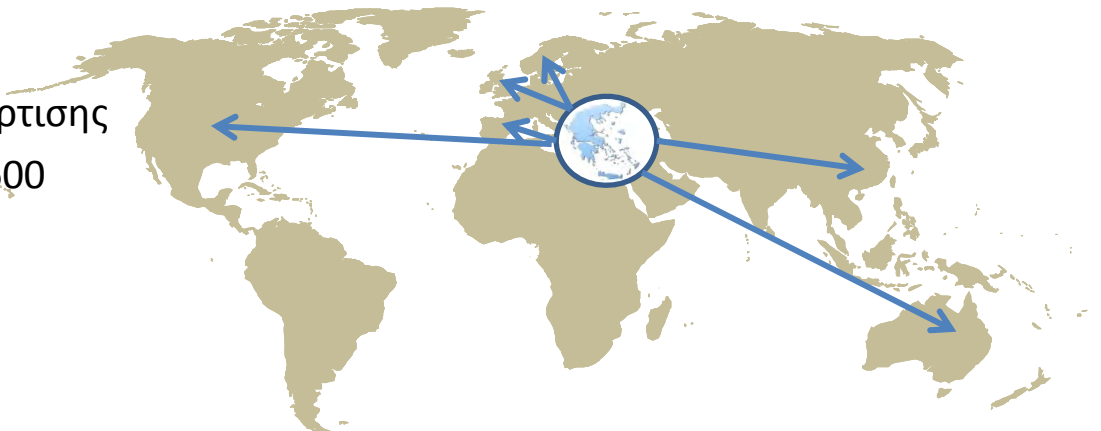
Δείκτης ΚΕΡΕ GRIV και τα σημαντικότερα γεγονότα για την ελληνική οικονομία

Το προφίλ της Ελληνικής Φαρμακοβιομηχανίας

Το «Διαμάντι» της Ελληνικής Βιομηχανίας

- Η ελληνική φαρμακοβιομηχανία αριθμεί **21 μεγάλες παραγωγικές επιχειρήσεις**, ενώ οι άμεσα απασχολούμενοι είναι **10.800**, υψηλής κατάρτισης και εξειδίκευσης.
- Η συμβολή του κλάδου στο ΑΕΠ της χώρας φτάνει περίπου στα **€7,5 δισ. σε ετήσια βάση**, ήτοι αποτελεί το **4% του ΑΕΠ**.
- Για το **2014** οι επενδύσεις αναμένεται να διαμορφωθούν στα **40 εκατ. €**, ενώ την τελευταία βετία έχουν επενδυθεί περίπου **300 εκατ. €**
- Έντονη εξαγωγική δραστηριότητα σε **85 χώρες αξίας 270 εκατ. € το 2013**, με το μεγαλύτερο ποσοστό των εξαγωγών κατευθύνεται στις χώρες της **Ε.Ε. (εκτίμηση 70%)**, σε **Αυστραλία** και σε **ΗΠΑ**. Σύμφωνα με την εκτίμηση της ΠΕΦ, το 2014 οι καθαρές εξαγωγές θα φτάσουν στα **300 εκατ. €**.
- **78 ερευνητικά προγράμματα σε συνεργασία με ελληνικά και ξένα πανεπιστήμια.**
- **Το σημαντικότερο:**
Νέοι Managers, νέοι ηγέτες, υψηλής κατάρτισης ανθρώπινο δυναμικό, περισσότεροι από **600 επιστήμονες**.

Η Ελληνική Φαρμακοβιομηχανία αποτελεί ένα από τα «Διαμάντια» της Ελληνικής Οικονομίας

Δείκτης βιομηχανικής παραγωγής, 2000-2013 (2005=100)

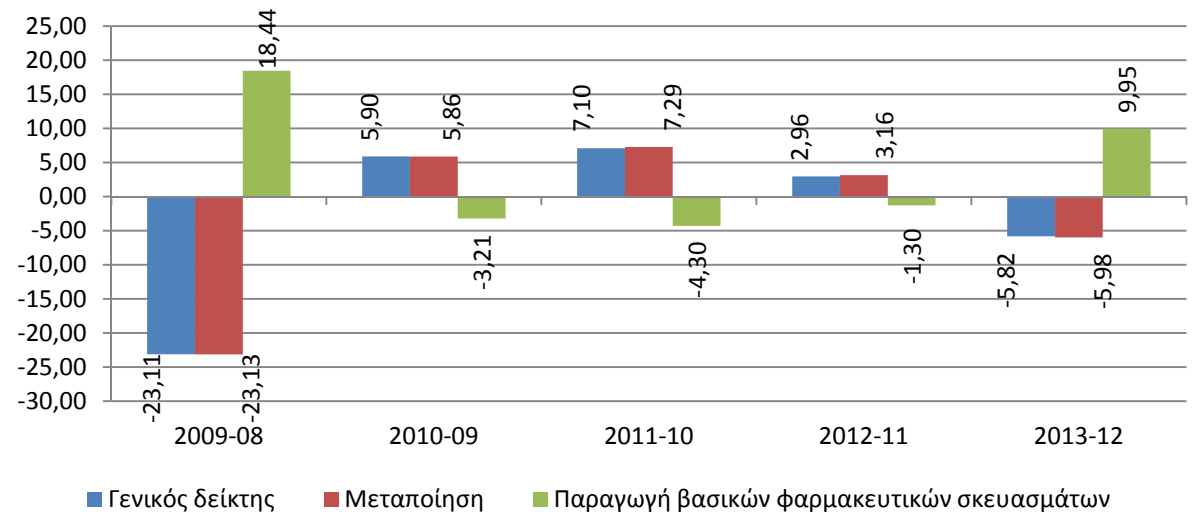
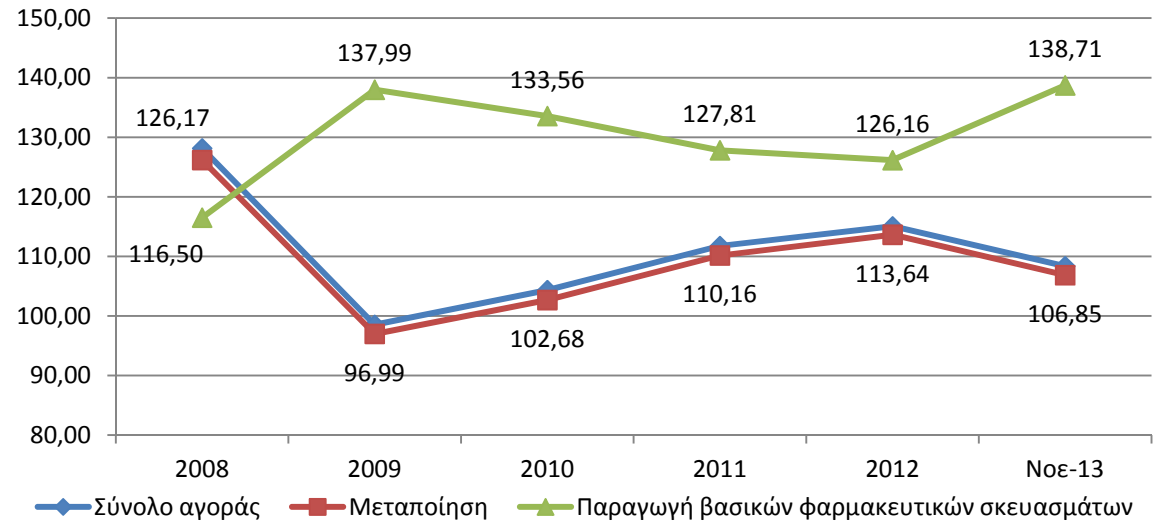
- Ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής βασικών φαρμακευτικών σκευασμάτων ανήλθε στο 2013 στο 164,04 (σταθερές τιμές, 2005=100), τιμή πολύ υψηλότερη από αυτή του γενικού δείκτη (71,10) και του δείκτη μεταποίησης (72,42).
- Διαχρονικά ο δείκτης εμφανίζει ανοδική πορεία, με μόνη εξαίρεση τα έτη 2011 και 2012 που καταγράφει μείωση 0,38% και 5,19% αντίστοιχα.
- Κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης, ο ρυθμός μεγέθυνσης της εγχώριας παραγωγής επιβραδύνθηκε, όμως **οι απώλειες του κλάδου ήταν περιορισμένες συγκριτικά με το σύνολο της μεταποίησης.**
- Συγκεκριμένα, ο δείκτης βασικών φαρμακευτικών σκευασμάτων αυξήθηκε κατά 9,45%, ενώ ο δείκτης μεταποίησης και ο γενικός δείκτης μειώθηκαν κατά 17,92% και 18,95%, αντίστοιχα

Εγχώρια Παραγωγή Φαρμακευτικών Σκευασμάτων

Η Ελληνική Φαρμακοβιομηχανία θα πρέπει να προσανατολιστεί στη διεθνή αγορά

- Ο δείκτης κύκλου εργασιών για την παραγωγή βασικών φαρμακευτικών σκευασμάτων ανήλθε το 2013 στο 138,71 (σταθερές τιμές 2005=100), τιμή υψηλότερη από αυτή της μεταποίησης (106,85) και του συνόλου της αγοράς (108,36).
- Κατά την περίοδο 2009-2013, ο δείκτης για τα βασικά φαρμακευτικά σκευάσματα αυξήθηκε κατά 0,53%, με το 2009 και το 2013 να καταγράφεται αύξηση 18,44% και 9,95%, αντίστοιχα ενώ το 2011 παρατηρείται η υψηλότερη μείωση 4,30%.
- Η διαχρονική εξέλιξη του δείκτη για τα βασικά φαρμακευτικά σκευάσματα φαίνεται να ακολουθεί αντίθετη τάση από αυτή του δείκτη μεταποίησης και του συνόλου της αγοράς.

Οι 4 Άξονες της Αναπτυξιακής Πολιτικής για την Ελληνικά Φαρμακοβιομηχανία

Δράσεις για την Ανάπτυξη της Φαρμακοβιομηχανίας

- **Η ανάπτυξη ενός πλάνου δράσεων για την αύξηση του όγκου των εξαγωγών**, τόσο στις αγορές όπου δραστηριοποιούνται σήμερα οι ελληνικές φαρμακοβιομηχανίες, όσο και σε **νέες αγορές στόχους**, όπως Κίνα, Ινδία, Ρωσία, Βραζιλία (BRICs) και χώρες της Αφρικής.
- **Η κατάρτιση στρατηγικών πλάνων παραγωγής επώνυμων γενοσήμων φαρμάκων**, βάσει των πατεντών που λήγουν τα επόμενα έτη σε ευρωπαϊκές χώρες και σε αναπτυσσόμενες.
  - Κατάρτιση ενός **πλάνου προώθησης (marketing-promotion plan) ελληνικών φαρμάκων σε νέες αγορές**. Πρωταρχικός στόχος του πλάνου είναι η καθιέρωση του «**Ελληνικού Φαρμάκου**», ως παγκόσμιο **BRAND**.
    - **Αξιοποίηση της ιστορικής κληρονομιάς μας – Ιπποκράτης, Ασκληπιός**
    - **Παγκόσμιο Κέντρο για θέματα Υγείας και Φαρμακοβιομηχανίας**
  - Πλάνο δράσεων υποβοήθησης των ελληνικών φαρμακοβιομηχανιών με εξαγωγική δραστηριότητα. **Παροχή πληροφόρησης και υπηρεσιών δικτύωσης με ξένους διανομείς φαρμάκων και παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών για την είσοδο σε νέες χώρες.**
  - **Αξιοποίηση success stories** (όπως για παράδειγμα η Ιρλανδία, το Ισραήλ, η Ν. Κορέα και η Σιγκαπούρη) του κλάδου και βέλτιστων πρακτικών, μέσω του σχεδιασμού προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης.
  - Η Ελλάδα να γίνει κέντρο παραγωγής γενοσήμων φαρμάκων για την Ευρώπη και την γεωγραφική περιοχή της Μεσογείου.
- **Δημιουργία προϋποθέσεων για την συνεργασία των ελληνικών φαρμακευτικών εταιρειών με πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα**, με στόχο τόσο της ανάπτυξης νέων καινοτόμων φαρμάκων, όσο και τη διασφάλιση καλύτερων όρων χρηματοδότησης, μέσω προγραμμάτων της Ε.Ε.
- **Βελτίωση των συνθηκών χρηματοδότησης και επέκταση του θεσμικού πλαισίου για την υιοθέτηση θεσμών όπως τα venture capital και private equities**, με στόχο την προσέλκυση κεφαλαίων για τη χρηματοδότηση ελληνικών φαρμακευτικών εταιρειών.

Δράσεις για την Ανάπτυξη της Φαρμακοβιομηχανίας

- **Δημιουργία προϋποθέσεων για την συνεργασία των ελληνικών φαρμακευτικών εταιρειών με πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα.**
  - Στο Ισραήλ, δραστηριοποιούνται περισσότερες από 702 επιχειρήσεις στον τομέα της έρευνας και ανάπτυξης, ενώ είναι παγκόσμιο κέντρο ερευνητών σε θέματα υγείας.
  - Ξένες φαρμακοβιομηχανίες όπως η India's Sun έχει μονάδες παραγωγής στο Ισραήλ, ενώ μεγάλες εταιρείες όπως η Merck, η Johnson & Johnson έχουν δημιουργήσει κέντρα έρευνας. Η χρηματοδότηση προέρχεται κυρίως από venture capitals, ενώ πραγματοποιούνται περισσότερες από 4.000 κλινικές μελέτες.
- **Έμφαση στον τομέα των κλινικών ερευνών, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα, ώστε να δοθεί έμφαση στην καινοτομία.**
  - **Η Ελλάδα παραμένει ουραγός στις κλινικές μελέτες** – σύμφωνα με τα στοιχεία της PWC, το 2010 επενδύθηκαν 1,8 δισ. ευρώ στο Βέλγιο, όταν στην Ελλάδα τα έσοδα για κλινικές μελέτες δεν ξεπερνούν τα 110 εκατ.
  - Πρέπει να βελτιωθεί ο χρόνος, το κόστος, η ποιότητα, εξειδικευμένα κέντρα, τυποποίηση διαδικασιών, δικτύωση και πιστοποίηση ερευνητών – **Θεσμικό Πλαίσιο - Διαδικασίες.**
  - **Κατάρτιση απλού και εφαρμόσιμου πλαισίου για τη διενέργεια κλινικών μελετών.** Μείωση του χρόνου και του κόστους έγκρισης.
    - Χώρες Πρότυπα το Ισραήλ, το Βέλγιο, η Ιρλανδία, η Τουρκία
    - Η Τουρκία μείωσε τον χρόνο έγκρισης κλινικών μελετών σε 15 μέρες, με το νέο πλαίσιο το 2013.
- **Άρση ρυθμιστικών εμποδίων (γραφειοκρατία, πολλαπλές ρυθμίσεις από φορείς κ.α.)** και την εφαρμογή στοχευμένων παρεμβάσεων, για την ενθάρρυνση νέων επενδύσεων σε παραγωγικές μονάδες, σε έρευνα και ανάπτυξη.
  - Για παράδειγμα, η διαδικασία έγκρισης μίας άδειας κυκλοφορίας φαρμάκου υπερβαίνει τις 210 ημέρες

**Το Μέλλον είναι γεμάτο Ευκαιρίες
...πρέπει απλώς να τις Αξιοποιήσουμε!**

Σας Ευχαριστώ